

Досвід Нової Зеландії у сфері аналізу політики. Витяг з дослідження міжнародного досвіду та національної практики впровадження методик аналізу політики, консультацій із стейкхолдерами та підготовки обґрунтованих рекомендацій щодо формування політики

Відповідно до Огляду регуляторної політики ОЕСР 2025 Нова Зеландія (Аотеароа) демонструє суттєво вищі, порівняно із середнім рівнем по країнам-членам ОЕСР, показник якості оцінювання ex-ante. Водночас показник оцінювання ex-post є нижчим за середнє значення¹. Загалом, Нова Зеландія демонструє зростання обох показників порівняно з 2021 роком.

🔗 Індикатори регуляторної політики та управління (iREG): Нова Зеландія

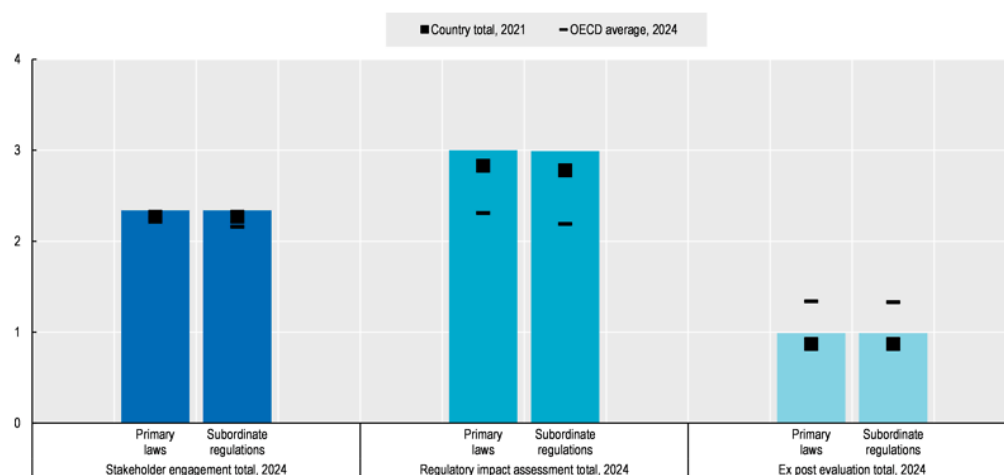

Рис. 5. Індикатор регуляторної політики і управління: Нова Зеландія (взято з Огляду регуляторної політики ОЕСР 2025⁶⁹).

Унікальність досвіду Нової Зеландії полягає в тому, що її модель поєднує елементи як британської, так і європейської систем аналізу політики. Також варто відзначити, що під час вивчення досвіду країни її

¹ [Огляд регуляторної політики ОЕСР](#)

система аналізу політики перебувала у стані трансформації. Було створене Міністерство з питань регулювання, що спричинило перегляд методичного супроводу аналізу регуляторного впливу та переосмислення підходів до оцінювання впливу політики як на етапі ex-ante, так і на етапі ex-post.

Національні лідери з оцінки політики

Питаннями аналізу (оцінювання) політики в Новій Зеландії займається кілька державних установ: **Департамент Прем'єр-міністра та Кабінету Міністрів (Department of the Prime Minister and Cabinet)** та **Міністерство з питань регулювання (The Ministry for Regulation)**.

Департамент Прем'єр-міністра та Кабінету Міністрів² формує загальні вимоги до процесу оцінки політики. Такі вимоги викладаються як на рівні нормативно правових актів (Циркуляр Кабінету Міністрів від 16 грудня 2024 року “Про вимоги до аналізу впливу”³), так і на рівні інших документів, наприклад “Основні очікування Уряду від належної регуляторної практики”⁴. Останній документ можна розглядати радше як інструмент комунікації, що викладає стандарти та принципи, яких рекомендовано дотримуватися органам державної влади під час здійснення регуляторної політики.

Департамент Прем'єр-міністра та Кабінету Міністрів також відіграє важливу роль у методичному забезпеченні оцінки політики. Так, вказаною установою спільно з новозеландськими фахівцями з питань політики було розроблено Policy Methods Toolbox⁵ – репозиторій методик, спрямованих на вдосконалення підходів до формування політики. Toolbox охоплює інструменти, які можна використовувати на різних етапах формування

² [Офіційний сайт Департаменту Прем'єр-міністра та Кабінету Міністрів](#)

³ [Циркуляр Кабінету Міністрів “Про вимоги до аналізу впливу”](#)

⁴ [Основні очікування Уряду від належної регуляторної практики](#)

⁵ [Policy Methods Toolbox](#)

політики, зокрема: рекомендації щодо початку роботи над політикою, застосування дизайн-мислення та поведінкових досліджень, проведення консультацій із громадськістю, використання ретроспективного моделювання, а також аналізу Договору Вайтангі – одного з конституційних документів Нової Зеландії.

Отже, роль Департаменту Прем'єр-міністра та Кабінету Міністрів як органу, що сприяє якості аналізу політики, є системоутворюючою. Він формує мінімальні вимоги, яким має відповідати оцінювання політики, а також сприяє поширенню кращих практик у сфері формування політики, зокрема тих, що стосуються проведення оцінювання.

Важливим суб'єктом у системі забезпечення якості оцінювання політики є Міністерство з питань регулювання. Зазначений орган влади забезпечує методичний супровід проведення оцінювання ex-ante та ex-post. Також до його функцій належить:

- забезпечення якості нового регулювання;
- поліпшення функціонування існуючих систем регулювання;
- підвищення можливостей тих, хто розробляє та керує системами регулювання;
- забезпечення безперервного та стійкого вдосконалення системи регуляторного управління;
- підготовка регуляторних оглядів.

Варто зазначити, що Міністерство з питань регулювання було створено 01 березня 2024 року як центральний орган у системі забезпечення якості оцінки політики, перебравши на себе функції Казначейства та Міністерства бізнесу, інновацій та зайнятості⁶. Раніше до 2018 року питанням аналізу (оцінки) впливу займалося Управління досліджень та оцінки соціальної політики – державне відомство, яке адвокатувало перед Урядом інтереси сімей та займалося підтримкою

⁶ [Офіційний сайт Міністерства з питань регулювання](#)

досліджень у соціальній сфері. За період існування йому вдалось зібрати обширний каталог досліджень та розробити посібники з оцінку політики, які застосовуються до тепер і розміщені на сайті Департаменту Прем'єр-міністра та Кабінету Міністрів. Ці матеріали є корисними для покращення якості аналізу (оцінки) політики.

Оцінка політики ex-ante

Відповідно до Циркуляра Кабінету Міністрів від 16 грудня 2024 року «Про вимоги до аналізу впливу»⁷ оцінка ex-ante є обов'язковою для всіх регуляторних актів, тобто будь-яких законів, підзаконних актів, а також значних змін до них, що подаються на затвердження Кабінету Міністрів.

Варто зазначити що дана вимога може не поширюватись на регуляторний акт, якщо відповідне рішення буде прийнято міністерством з питань регулювання. Підставами для такого рішення може стати те що запропонований акт:

- призначений для управління, пом'якшення або зменшення короткострокових наслідків оголошеної надзвичайної події або безпосередніх дій, вжитих для захисту населення у відповідь на оголошену надзвичайну подію;
- терміново потрібний для забезпечення ефективності, що робить неможливим проведення повної, надійної та своєчасної оцінки ex-ante.

Варто додати, що навіть якщо Міністерство регулювання прийме рішення про те що повна оцінка ex-ante не потрібне, відповідним органам може бути рекомендовано звключення, надання та/або публікація певної конкретної інформації чи елементів аналізу впливу в альтернативній формі

⁷ [Циркуляр Кабінету Міністрів “Про вимоги до аналізу впливу”](#)

Винятками можуть стати акти які ухвалюються у зв'язку з дією надзвичайного стану або які необхідно прийняти швидко для забезпечення їх ефективної дії. Також вимоги про проведення оцінки ex-ante можуть не поширюватись

Результати оцінювання політики ex-ante викладаються у заяві про регуляторний вплив (**Regulatory Impact Statements, RIS**).

Проведення якісного аналізу впливу є надзвичайно важливою частиною системи формування політики у Новій Зеландії. Його роль та важливість підкреслюється як в Циркулярі “Про вимоги до аналізу впливу”, так і в методичних матеріалах і полягає в тому щоб допомогти консультантам та особам, які приймають рішення, уникнути потенційних помилок, пов'язаних з природними людськими упередженнями та розумовими скороченнями, в тому числі шляхом забезпечення того, щоб:

- основна проблема або можливість була належним чином визначена і підтверджена наявними доказами;
- були розглянуті всі практичні варіанти вирішення проблеми або можливості;
- всі суттєві впливи та ризики запропонованих дій були визначені та оцінені у послідовний спосіб, включаючи можливі непередбачувані наслідки;
- належним чином обґрунтовано, чому певний варіант було рекомендовано, а не інші.

Цікавою є відмінність зазначеного підходу до визначення ролі оцінки впливу від підходів, що використовуються Великою Британією. Так, Уряд Нової Зеландії виходить з гіпотези про те, що аналіз впливу важливий, адже допомагає мінімізувати вплив когнітивних обмежень людини на якість політики, посиляючись при цьому на результати евристичних досліджень. Натомість у Великій Британії важливість проведення системних оцінок впливу пов'язується з можливістю вивчити, як

спрацювала державна політика, які гіпотези підтвердились, а які ні. На підставі отриманої інформації здійснюється покращення існуючої й майбутньої політики.

Варто також зазначити, що заява про регуляторний вплив аналізується та оцінюється окремо. Під час аналізу враховується не тільки наявність всіх елементів аналізу регуляторного впливу, але й його якість. З метою покращення якості аналізу впливу Казначейством (до передачі його регуляторних функцій новоствореному Міністерству з питань регулювання) було прийнято ряд посібників та інструкцій:

- Посібник щодо вимог Кабінету Міністрів до аналізу впливу⁸;
- Посібник: Аналіз регуляторного впливу: Винятки для надзвичайних ситуацій та оцінки/перегляду після впровадження у зв'язку з неналежним або відсутнім аналізом впливу;
- Посібник: Ефективні консультації для проведення аналізу впливу⁸;
- Посібник: Документи для обговорення та вимоги до аналізу регуляторного впливу.
- Посібник: Впровадження та моніторинг;
- Вимоги Кабінету Міністрів до аналізу впливу з першого погляду;
- Посібник: Найкращі практики проведення аналізу впливу;
- Посібник з відшкодування витрат.

Ці матеріали залишаються актуальними – Шаблон заяви про регуляторний вплив⁸, розміщений на сайті Міністерства з питань регулювання містить посилання на вказані матеріали.

У межах дослідження проаналізовано вищезазначені документи, Шаблон заяви про регуляторний вплив та кілька довільно вибраних заяв про регуляторний вплив, а саме:

- **Regulatory Impact Statement: Strengthening Freedom of**

⁸ [Шаблон заяви про регуляторний вплив](#)

Speech in New Zealand's Universities (Заява про регуляторний вплив: Зміцнення свободи слова в університетах Нової Зеландії)⁹;

- **Interim Regulatory Impact Statement: Supporting local audiovisual content production and accessibility** (Проміжний звіт про регуляторний вплив: Підтримка виробництва та доступності місцевого аудіовізуального контенту)¹⁰;

- **Regulatory Impact Statement: Tolling Legislative Reform** (Заява про регуляторний вплив: Реформа законодавства щодо стягнення мита)¹¹.

За результатами аналізу вказаних джерел були визначені особливості процесу аналізу політики в Новій Зеландії, які можуть бути використані для оновлення існуючих та прийняття нових методик аналізу політики та проведення консультацій зі стейкхолдерами в Україні.

Особливою рисою системи оцінки політики ex-ante у Новій Зеландії є високий рівень залученості Міністерства з питань регулювання до цього процесу. Відтак, орган державної влади має зв'язатися з Міністерством з питань регулювання на ранньому етапі оцінки. Міністерство перевіряє наявність зв'язків із чинними або запланованими державними втручаннями, оцінює можливість вирішення пов'язаних питань у межах уже діючих політик, а також може ініціювати проведення додаткових консультацій або рекомендувати залучення інших установ чи експертів, компетентних у відповідній сфері.

Крім цього Міністерство з питань регулювання здійснює перевірку звіту з оцінки ex-post на відповідність встановленим критеріям якості. У разі якщо звіт не відповідає цим вимогам, відповідальний орган можуть зобов'язати підготувати звіт про додатковий аналіз регуляторного впливу. Також Міністерство з питань регулювання фіксує випадки документів з

⁹ [Заява про регуляторний вплив: Зміцнення свободи слова в університетах Нової Зеландії](#)

¹⁰ [Проміжний звіт про регуляторний вплив: Підтримка виробництва та доступності місцевого аудіовізуального контенту](#)

¹¹ [Заява про регуляторний вплив: Реформа законодавства щодо стягнення мита](#)

неадекватним аналізом впливу та публічно звітує про те, наскільки добре кожен орган виконавчої влади виконує свої обов'язки щодо аналізу впливу.

Структура заяви про регуляторний вплив складається з резюме та трьох основних розділів. Кожен розділ містить підрозділи, назви яких подаються у формі запитань.

У резюме вказується орган влади, який підготував заяву, та стисло подається інформація з трьох наступних розділів. Відтак, в ньому описується:

- короткий зміст політичної пропозиції міністра (у Новій Зеландії вона може не збігатися з кінцевим варіантом політики);
- опис проблеми, цілі політики та розглянуті альтернативи;
- інформація про проведені консультації, включаючи їх форму, пріоритети стейкхолдерів і їхню оцінку урядової пропозиції (або пояснення причин відсутності консультацій);
- короткий аналіз витрат і вигод з висвітленням сильних і слабких сторін обраного варіанту;
- загальний огляд плану впровадження ініціативи.

Особливістю новозеландського підходу є вимога проводити оцінку якості заяви про регуляторний вплив. Результати такої оцінки включаються до самого звіту та розміщуються в кінці резюме.¹²

Оцінку якості заяви про регуляторний вплив можуть проводити:

- фахівці Міністерства з питань регулювання;
- внутрішні комісії із забезпечення якості в агентствах;
- групи, що складаються з фахівців із кількох агентств;
- особа, призначена фахівцем із забезпечення якості, яка може бути в агентстві чи поза ним.

Суб'єкт проведення оцінки якості заяви про регуляторний вплив визначається Міністерством з питань регулювання. Ним може бути

¹² [Циркуляр Кабінету Міністрів “Про вимоги до аналізу впливу”](#)

визначена внутрішня комісія органу влади, що працював над оцінюваним аналізом впливу, тільки якщо будуть дотримані такі вимоги:

- особи, залучені до оцінювання, не брали участь у розробці політичної пропозиції;
- особи мають відповідні навички, включаючи повне розуміння вимог Кабінету Міністрів до аналізу впливу, а також достатній досвід і знання в аналізі політики;
- внутрішні оцінювачі (оцінювач) мають мати посаду такого рівня, який би дав змогу підписувати документи від імені агентства.

Під час оцінки не проводиться аналіз самої пропозиції до формування політики, а оцінюється якість підготовки заяви про регуляторний вплив. Визначальними є такі критерії оцінки:

- наявність всіх елементів оцінки політики (які містяться в Циркулярі Кабінету Міністрів “Про вимоги до аналізу впливу”);
- переконливість (оцінюються докази, на яких ґрунтується аналіз);
- наявність інформації про проведення консультацій;
- чіткість та доступність викладу інформації (чи викладається оцінка простою мовою);

Першою змістовною частиною заяви про регуляторний вплив є **діагностика проблеми у сфері політики**. Ця частина заяви про регуляторний вплив складається з таких підрозділів:

- Який контекст стоїть за політичною проблемою і як очікується розвиток статус-кво?
- У чому полягає проблема або можливість політики?
- Яких цілей ви прагнете досягти у зв'язку з політичною проблемою?
- Які консультації були проведені?

У описі контексту проблеми рекомендовано навести всі чинні програми, спрямовані на подолання ідентифікованої проблеми, а також спрогнозувати розвиток ситуації у разі відсутності державного втручання, пояснюючи ризики, пов'язані зі збереженням статусу-кво.

Під час опису самої проблеми рекомендовано викласти її сутність стисло – у 1-2 реченнях, уточнивши природу, обсяг і масштаб проблеми, на вирішення якої спрямовується державне втручання.

Вказаний розділ має містити опис груп осіб, на яких впливає проблема, приділивши особливу увагу вразливим групам населення: маорі (як окремим особам, іві, хапу та ванау), дітям, людям похилого віку, людям з інвалідністю, жінкам, представникам гендерного розмаїття, народам Тихоокеанського регіону, ветеранам, сільським і етнічним громадам тощо.

Окремий підрозділ присвячується формулюванню цілей державної політики. Методичні рекомендації акцентують увагу на необхідності уникати формулювання цілей, які фактично виправдовують конкретний варіант вирішення проблеми. Цілі повинні бути сформульовані достатньо широко, щоб забезпечити можливість розгляду різних альтернатив. За необхідності доцільно окремо виділяти основні та додаткові цілі.¹³

Закінчується цей розділ інформацією про консультації зі стейкхолдерами. Варто зазначити, що це єдиний змістовний розділ заяви про регуляторний вплив, у якому робиться акцент на результатах консультацій зі стейкхолдерами. Такий підхід може свідчити про пріоритезацію Міністерством з питань регулювання консультацій саме на ранній стадії формування політики – під час ідентифікації проблеми, яку належить вирішити.

Другий розділ заяви про регуляторний вплив присвячений **оцінці та вибору варіанту вирішення проблеми**. Він складається з таких підрозділів:

¹³ [Країні практики оцінки впливу](#)

- Які критерії будуть використовуватися для порівняння варіантів зі статус-кво?

- В якому обсязі будуть розглядатися варіанти?
- Які варіанти розглядаються?
- Як варіанти порівнюються зі статус-кво/контрфактичним станом?

- Який варіант, найімовірніше, найкраще вирішить проблему, відповідатиме цілям політики та забезпечить найбільші чисті вигоди?

- Чи збігається варіант, якому міністр віддає перевагу в документі Кабінету Міністрів, з варіантом, якому агентство віддає перевагу в заяві про регуляторний вплив?

- Якими є граничні витрати та вигоди варіанту, якому надається перевага в документі Кабінету Міністрів?

На початку розділу наводиться перелік з описом **критеріїв**, які використовуються для порівняння варіантів із базовим сценарієм (статус-кво або контрфактичним сценарієм). Шаблон заяви про регуляторний вплив пропонує типовий перелік таких критеріїв:

- складність впровадження;
- час, необхідний для реалізації;
- сумісність з існуючим регулюванням або регуляторними системами;
- фіскальні, адміністративні витрати або витрати на дотримання вимог;
- справедливість;
- співвідношення ціни та якості.

Цей перелік не є вичерпним – органи можуть доповнювати його іншими релевантними критеріями. У проаналізованих заявах про регуляторний вплив усі критерії супроводжувались коротким поясненням їх змісту, обґрунтуванням вибору та, іноді, ієрархією важливості.

Наприклад, у заяві про регуляторний вплив, присвяченій зміцненню свободи слова в університетах Нової Зеландії, визначено такі критерії: посилення свободи слова, чіткість та послідовність вимог закону, підтримка освітньої сфери, витрати та ризик непередбачуваних наслідків. Натомість, в заяві про регуляторний вплив, присвяченій реформі законодавства щодо стягнення мита, визначено такі критерії: платник/бенефіціар, достатність доходів, вибір користувача та конкуренція.

Мінімальна кількість таких критеріїв не визначена, але на практиці зазвичай використовується від трьох до шести.

У наступному підрозділі описується обсяг, у якому будуть розглядатись варіанти – обставини, які вплинули на вибір альтернатив. Наприклад, обмеження, пов'язані з виконанням доручення міністра або специфікою поставлених цілей. У цьому підрозділі також зазначається про врахування міжнародного досвіду. Варто зазначити, що вказаний підрозділ є тільки в одній з трьох досліджених заяв про регуляторний вплив.

Наступний підрозділ зазвичай містить опис усіх варіантів політики, включно з коротким резюме, без аналізу їх переваг або недоліків. Проводиться оцінка цих варіантів за критеріями, викладеними вище. Аналіз подається у формі таблиці (Таблиця 6).

Таблиця 6. Таблиця порівняння варіантів політики з контрфактичним варіантом (відповідно до Шаблону заяви про регуляторний вплив¹⁴).

¹⁴ [Шаблон заяви про регуляторний вплив](#)

	Варіант перший - [Статус-кво / контрфактичний]	Варіант другий - [Назва варіанту]	Варіант № - [Назва варіанту]
[Назва критерію]	0	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)
[Назва критерію] [Назва критерію]	0	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)
[Назва критерію]	0	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)
[Назва критерію]	0	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)
Загальна оцінка	0	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)	(грошове значення або символ для якісного судження, плюс короткий коментар)

Для оцінки якісного судження рекомендовано використовувати систему символів (Таблиця 7).

Таблиця 7. Позначення, що використовуються для оцінки якісних суджень. (відповідно до Шаблону заяви про регуляторний вплив¹⁵)

Позначення	Значення
++	набагато краще, ніж нічого не робити/статус-кво/контрфактичний
+	краще, ніж нічого не робити/статус-кво/фактичний стан
0	приблизно так само, як нічого не робити/статус-кво/контрфактичний стан
-	гірше, ніж нічого не робити/статус-кво/контрфактичний стан
--	набагато гірше, ніж нічого не робити/статус-кво/контрфактичний стан

Досить часто на практиці автори заяви про регуляторний вплив подають нижче під таблицею більш розгорнутий аналіз розглянутих альтернатив з описом їх недоліків та переваг.

¹⁵ [Шаблон заяви про регуляторний вплив](#)

На основі проведеного аналізу обирається варіант, який, найімовірніше, найкраще вирішить проблему, відповідатиме цілям політики та забезпечить найбільші чисті вигоди. У Шаблоні заяви про регуляторний вплив рекомендовано при виборі оптимального варіанту звернути увагу на те, які ключові припущення лежать в основі вигод та витрат, таяк буде змінюватися співвідношення вигоди/витрати з часом. Якщо були виявлені немонетизовані витрати або вигоди, рекомендовано пояснити, як було визначено їхній вплив (низький/середній/високий).

Варіант, якому надається перевага, аналізується більш детально з метою визначення його вигод та витрати (Таблиця 8).

Таблиця 8. Граничні витрати та вигоди від варіанту, якому надається перевага (відповідно до Шаблону заяви про регуляторний вплив¹⁶)

Групи, на які це вплине (визначити)	Коментар Характер витрат або вигод (наприклад, постійні, одноразові), докази та припущення (наприклад, рівень дотримання вимог), ризики.	Вплив Поточна вартість у млн. доларів США, де це доречно, для монетизованих впливів; високий, середній або низький для немонетизованих впливів.	Достовірність доказів Висока, середня або низька, пояснити причини в колонці з коментарями.
Додаткові витрати, пов'язані з обраним варіантом, порівняно з відсутністю дій			
Регульовані групи			
Регулятори			
Інші (наприклад, уряд, споживачі тощо) Щодо фіскальних витрат, то тут можуть мати значення як збільшення витрат, так і втрата доходів			
Загальні монетизовані витрати			

¹⁶ [Шаблон заяви про регуляторний вплив](#)

Немонетизовані витрати		(високі, середні або низькі)	
Додаткові вигоди від обраного варіанту порівняно з відсутністю дій			
Регульовані групи			
Регулятори			
Інші (наприклад, уряд, споживачі тощо)			
Загальні монетизовані вигоди			
Немонетизовані вигоди		(Високий, середній або низький)	

Варто зазначити, що вигоди та витрати описуються окремо. Вони визначаються для кожної групи осіб, із описом впливу на кожну таку групу. Для монетизованих впливів рекомендовано наводити грошові розрахунки, а для немонетизованих – якісну оцінку впливу (високий, середній, низький) із поясненням логіки такої оцінки.

Цікавою особливістю представленого підходу є останній стовпчик у таблиці, де визначається достовірність доказів, на яких базуються наведені оцінки. Це сприяє підвищенню прозорості та підзвітності процесу аналізу.

Останній розділ заяви про регуляторний вплив присвячується опису механізмів реалізації обраного варіанту політики. Він охоплює такі підрозділи:

- Як буде реалізовано пропозицію?
- Як буде здійснюватися моніторинг, оцінка та аналіз заявки?

Підхід до впровадження політики в Новій Зеландії розглядається як процес, який складається з двох фаз:

- початкова фаза, коли безпосередньо впроваджується нова політика, формуються нові правила поведінки;
- фаза постійного адміністрування та перегляду втручання.¹⁷

¹⁷ [Кращі практики оцінки впливу](#)

У частині, що стосується опису реалізації політики, акцент робиться не лише на тому, хто і як відповідатиме за впровадження втручання, а й на тому, як буде забезпечено його ефективність у довгостроковій перспективі.

У цьому підрозділі наводяться докази можливості реалізувати пропозицію до формування політики. Також описуються ризики, якими необхідно управляти під час впровадження політики. Роз'яснюється, який орган несе відповідальність за реалізацію політики, і зазначається, чи був він залучений до розроблення самої заяви або варіантів політики. Також подаються результати консультацій із відповідальними органами влади.

Окремо визначаються часові рамки імплементації, включаючи етапи впровадження, відстрочення або поступове введення нових вимог, а також заходи тимчасової підтримки для відповідних груп.

Крім того, пояснюються механізми інформування громадян про зміни в їхніх обов'язках, передбачені новою політикою, та способи підтримки, які допоможуть їм дотримуватися нових вимог.

У описі механізмів моніторингу пропозиції акцентується увага на тому, яким чином автори заяви про регуляторний вплив зрозуміють, що очікувані наслідки відбулись. Наводяться дані, які необхідно збирати додатково після запровадження нових механізмів.

Окремо зазначається про процес перегляду регуляторного акта, зокрема чи планується перегляд регуляторної системи, який може включати оцінку нових механізмів для цієї пропозиції. У цій частині також рекомендовано визначати результати моніторингу або зворотного зв'язку, які б спонукали до перегляду аналізованої пропозиції.

Оцінка ex-post та моніторинг

У системі аналізу політики Нової Зеландії процеси моніторингу та оцінки ex-post чітко розмежовані і здійснюються різними органами влади.

Відтак моніторинг здійснюють органи, які готували відповідну заяву про регуляторний вплив, тобто органи, відповідальні за формування політики у відповідній сфері. Натомість оцінка ex-post проводиться Міністерством з питань регулювання. Результати моніторингу та оцінки ex-post викладаються в **Регуляторних оглядах (Regulatory review)**. Такі огляди можуть бути широкими і охоплювати цілий сектор або конкретний аспект регуляторної системи.

При проведенні моніторингу в Новій Зеландії рекомендовано робити акцент на таких елементах:

- структура для вимірювання очікуваного “успіху” політики;
- запис методів і джерел базових даних;
- план і бюджет для проведення заходів з моніторингу та оцінки.

Під “успіхом” політики рекомендовано вважати те, наскільки добре регуляторне втручання відповідає або залишається відповідним своєму призначенню в рамках ширшої системи і динаміки, яка створила проблему, або наскільки добре/ефективно воно впроваджується, або ефективність його впливу. Ключовими в цьому процесі є цілі політики, які ставляться ще на початковій стадії її формування.

Важливість запису джерел базових даних полягає в тому, що деяку інформацію, наприклад про ситуацію в певній галузі до впровадження політики, буде складніше знайти на пізніх стадіях її реалізації. Саме тому рекомендовано при аналізі регуляторного впливу задокументовувати основні базові дані, а також методологічні примітки. Це може забезпечити основу для майбутніх заходів з моніторингу та оцінки, які дозволять повторити та оновити докази, як це представлено в таблиці 9.

Таблиця 9. Заходи з моніторингу

Критерії успіху або очікувані результати	Вихідна інформація/результат	Джерело інформації	Інформаційний метод (будь-які обмеження, бюджет,	Як часто збирати/повторювати інформацію
--	------------------------------	--------------------	--	---

			необхідні навички тощо)	

При плануванні майбутніх заходів з моніторингу та аналізу політики рекомендовано визначати терміни та періодичність їх проведення та передбачати відповідні витрати. Так, посилаючись на міжнародний досвід Казначейство рекомендує передбачати 1-5% від загальних витрат на проведення моніторингу та оцінювання, а в ідеалі – 5-10% .¹⁸

Щодо проведення оцінки ex-post в Новій Зеландії варто відзначити її несистемність. Такі оцінки здійснюються не щодо кожного окремого регуляторного акта, а переважно охоплюють цілий сектор регуляторної системи або окремий її аспект. На момент підготовки цього дослідження відсутня усталена методологія визначення пріоритетних напрямів регуляторної політики, за якими повинні проводитися такі оцінки, однак робота над її створенням в Новій Зеландії триває.

В рамках цього дослідження для визначення особливостей оцінки ex-post були досліджені обрані довільним чином регуляторні огляди, розміщені на сайті Міністерства з питань регулювання:

- **Agricultural and horticultural products regulatory review** (Огляд нормативних актів щодо сільськогосподарської та садівничої продукції)¹⁹;
- **Early Childhood Education regulatory sector review** (Огляд регуляторного сектору дошкільної освіти)²⁰;

¹⁸ [Кращі практики моніторингу та проведення оглядів](#)

¹⁹ [Огляд нормативних актів щодо сільськогосподарської та садівничої продукції](#)

²⁰ [Огляд регуляторного сектору дошкільної освіти](#)

- **Hairdressing and barbering industry regulatory review** (Перегляд нормативно-правового регулювання перукарської та цирульницької галузі)²¹.

Досліджені документи мають подібну структуру, та складаються з таких частин:

вступна частина – містить обґрунтування проведення огляду, визначення його мети та сфери аналізу, а також опис контексту функціонування обраної регуляторної галузі;

аналітична частина – детальний опис механізмів регулювання у досліджуваній сфері та визначення основних проблем регулювання;

рекомендації – пропозиції експертів Міністерства, спрямовані на вдосконалення регулювання.

Особливістю розділу, присвяченого рекомендаціям, є його подібність до заяви про регуляторний вплив. Зокрема, запропоновані варіанти покращення регулювання оцінюються з точки зору:

- відповідності мети огляду;
- відповідності заздалегідь визначеним критеріям;
- впливу на різних зацікавлених сторін;
- основних ризиків, якими може супроводжуватися їх реалізація.

Концептуально оцінка ex-post, що здійснюється в Новій Зеландії, завершує цикл формування політики, даючи заключення щодо ефективності політики у окремій сфері. Водночас вона стає відправною точкою нового циклу політики – визначає проблеми та пропонує потенційні напрями для розробки нових рішень. У самих регуляторних оглядах підкреслюється цей взаємозв'язок: зазначається, що детальна

²¹ [Перегляд нормативно-правового регулювання перукарської та цирульницької галузі](#)

оцінка запропонованих варіантів здійснюватиметься на етапі підготовки наступних заяв про регуляторний вплив.

Підсумки

1. Національним лідером з оцінки політики в Новій Зеландії є Міністерство з питань регулювання. Саме воно забезпечує методологічний супровід проведення оцінки ex-ante та проводить оцінку ex-post.

2. Проведення аналізу регуляторного впливу вимагається для всіх законів та підзаконних актів.

3. Результати аналізу впливу проекту нормативно-правового акта викладаються у заяві про регуляторний вплив. Вимоги до цього документу викладені у спеціальному шаблоні, розміщеному на сайті Міністерства з питань регулювання.

4. Особливістю оцінки ex-ante в Новій Зеландії є активна участь Міністерства з питань регулювання у процесі підготовки заяв про регуляторний вплив. Окремою частиною таких заяв є звіт про оцінку якості заяви, розроблений суб'єктами (особами), які не брали участі у підготовці самої заяви, або зовнішніми експертами.

5. Вимоги щодо змісту заяви про регуляторний вплив є досить гнучкими та можуть переглядатися в залежності від ідентифікованої проблеми та специфіки варіанту її вирішення, запропонованого відповідальним органом. Попри варіативність форми аналізу регуляторного впливу, він має такі обов'язкові елементи:

- проблема яку необхідно вирішити;
- цілі політики;
- варіанти вирішення цієї проблеми, аналіз варіантів на предмет потенційного впливу, оцінка витрат, переваг і ризиків;

- проведення консультацій;
- інформація щодо планування впровадження політики, а також щодо організації постійного моніторингу, оцінки та перегляду.

6. Оцінка ex-post не є системною та проводиться Міністерством з питань регулювання щодо конкретних сфер політики. Самі регуляторні огляди є добре структурованими та містять рекомендації щодо вирішення ідентифікованих проблем. Запропоновані варіанти оцінюються подібно до того, як це робиться в заяві про регуляторний вплив.

Список використаних джерел

OECD Regulatory Policy Outlook 2025, OECD Publishing, Paris, 2025. URL: <https://doi.org/10.1787/56b60e39-en>

Department of the Prime Minister and Cabinet. URL: <https://www.dpmc.govt.nz/about-dpmc/who-we-are>

Policy Methods Toolbox. URL: <https://www.dpmc.govt.nz/our-programmes/policy-project/policy-tools>

Ministry for Regulation. URL: <https://www.regulation.govt.nz/our-work/>

Impact Analysis Requirements : circular of 16.12.2024 no. CO (24) 7. URL: <https://www.dpmc.govt.nz/publications/co-24-7-impact-analysis-requirements#key-points>.

Regulatory Impact Statement (RIS) template. Ministry for Regulation, 2024. URL: <https://www.regulation.govt.nz/support-for-regulators/resources-for-regulators/regulatory-impact-statement-template/>

Regulatory Impact Statement: Strengthening Freedom of Speech in New Zealand's Universities. Ministry of Education, 2024. URL: <https://www.regulation.govt.nz/our-work/regulatory-impact-statements/regulatory-impact-statement-strengthening-freedom-of-speech-in-new-zealands-universities/>

Interim Regulatory Impact Statement: Supporting local audiovisual content production and accessibility. Ministry for Culture and Heritage, 2024. URL: <https://www.regulation.govt.nz/our-work/regulatory-impact-statements/interim-regulatory-impact-statement-supporting-local-audiovisual-content-production-and-accessibility-2/>

Regulatory Impact Statement: Tolling Legislative Reform. Ministry of Transport, 2024. URL: <https://www.regulation.govt.nz/our-work/regulatory-impact-statements/regulatory-impact-statement-tolling-legislative-reform/>

Guidance Note. Best Practice Impact Analysis. The Treasury, 2017. URL: <https://www.regulation.govt.nz/assets/Uploads/Best-Practice-Impact-Analysis-Guidance-Note.pdf>

Best Practice Monitoring, Evaluation and Review. Guidance Note. The Treasury, 2019. URL:
<https://www.treasury.govt.nz/sites/default/files/2019-12/guidance-note-monitoring-evaluation-review.pdf>

Agricultural and Horticultural Products Regulatory Review. Ministry for Regulation, 2025.
URL:
<https://www.regulation.govt.nz/regulatory-reviews/agricultural-and-horticultural-products-regulatory-review/>

Regulatory Review of Early Childhood Education. Ministry for Regulation, 2024. URL:
<https://www.regulation.govt.nz/about-us/our-publications/regulatory-review-of-early-childhood-education-full-report/>

Hairdressing and Barbering Industry Regulatory Review. Ministry for Regulation, 2025.
URL:
<https://www.regulation.govt.nz/about-us/our-publications/hairdressing-and-barbering-industry-regulatory-review-final-report-may-2025/>